

GORIŠKI LIST

«Goriški list» izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi štev. 47. Telefon štev. 292.

Gorica, dne 10. junija 1944.

Oglasi se zaračunavajo po ceniku. Bančni konto pri Cassa di Risparmio Gorica.

Več jasnosti!

Prejeli smo:

Prijatelj, globlje poglej! Ali ne vidiš odkod te nove sile? Življenje se drami v nižavah, ki so spale. Oči se odpirajo, iščejo luči, roke se iztegajo, iščejo ciljev. Kaj zato, če prihaja pomlad v viharju in povodnji! Iz te črne naplavine bo vzkliha bujna rast! Njih misel je prava; ne bele krikanteme na oguljen frak-rdeč nagelj na kamižolo! Ne boj se, narod se ne da oslepariti, ne da si zavezati oči! Naj ga vodijo po stranpoteh, po močvirju, po temi - sam bo našel pot do sonca! Te besede je napisal naš pokojni slavni pisatelj Ivan Cankar, ki je bil globok mislec in je celo dobo svojega kulturnega delovanja odpiral Slovenskemu narodu pot v jasnejšo in boljšo bodočnost. Cankar je odkril, izpoznal do dna duše narod in na podlagi tega izpoznanja je začel sejati in orat: Njegovi spisi so prodrli na celi črti med narod - in danes lahko z mirno vestjo pripoznamo, da je Cankar eden naših prvih narodnih prerokov in duševnih sil. Slovenski narod je majhen - a ima vsebi mogočne duševne sile, ki mu jih lahko zavidajo tudi močnejši, bogatejši in visoko stoječi kulturni narodi. Mnogo teh naših sil spi spanje pravičnega. A to spanje je treba zdramiti. Pomislimo, da naš čaka še huda borba za obstanek. Dol z krinkami Slovenci imamo svoj jasen socialni in politični nazor. Zakaj bi ne začeli hoditi in delovati za te naše jasne in izoblikovane socialne in politične nazore? Kar se je pri nas dogodilo pod pritiskom rdečega terorja vpije do neba po maščevanju. Kdor ni slep, je videl in kdor ni gluha je slišal. Kadar gre za resnico in pravico, za blagor domovine ne uklonimo tilnika nobeni sili. Žrtve so potrebne, pravijo. Res je žrtve so potrebne, toda le tedaj, ko gre za rešitev narodnih svetinj in ne kadar se gre za uničenje narodnega življenja, premoženja, in vpepeljene naših domačij, naših gospodarskih poslopj, in vsega tega, kar mam je bilo drago in neobhodno potrebno v življenju. Koliko naših ljudi je danes brez strehe, brez kruha in se lačni potepajo po širni domovini - in to ne po lastni krivdi.

Ukrajince silijo v sovjetsko vojsko

Lvov, 9. junija. Vse moško prebivalstvo področij, ki so jih zasedle sovjetske čete, mora v starosti od 15. do 60. leta brez izjeme v vojno službo.

Usoda trka na vrata Evrope

Angloamerikanske čete so pričele invazijo. - Nemške rezerve v protinapadu. - Boji za Bayeux v Normandiji. - Hude borbe v Italiji. - Tudi Sovjeti zopet napadajo

Führerjev glavni stan, dne 8. junija.

Vrhovno poveljstvo oboroženih sil poroča:

v Normandiji poskuša sovražnik ojačiti mostišča. Ni pa prišlo do novih izkrcanj. Vzhodno izliva reke Orne so nemške čete neprijatelja stisnile na ozek prostor daleč od brega. Sovražnik napada med Caen in Bayeux v južnozapadni smeri. Istočasno se je pričel protinapad naših rezerv. V teku so ogorčeni boji za posest mesta Bayeux. V vsakem sovražnem mostišču vztrajajo naše postojanke v neomahljivem odporu. Amerikanske čete, ki so — dovedene po zraku ali po morju — prišle severno Carentana na podnožje polotoka Cherbourg, so imele velike izgube. Koncentrični protinapadi zožujejo vedno bolj sovražna mostišča.

V zalivu St. Martin na severu polotoka je bil preprečen poskus izkrcanja čet. Skupine vojnih letal so pretekle noči napadale angloamerikanske brodovje pred mostišči. Opažene so bile velike eksplozije in požari. Zračni lovci so nad tem bojiščem sestrelili najmanj 89 sovražnih letal. med temi 30 štirimotornih bombnikov. Koliko jih je sestrelilo topništvo, še ni ugotovljeno. Napadeni so bili tudi vojni objekti v jugozpadni Angliji.

Potopljeni sta bili v zalivu Seine dve transportni ladji s 4000 tonami. V topniškem boju z rušilci in drugimi vojnimi edinicami, je bilo zadetih mnogo ladij in preprečenih več letalskih napadov. Ena flotilja lahkih edinic je pretekle noči napadla skupino izkrcevalnih ladij vzhodno Fecama in potopila sedem natovorenih ladij.

Naše varnostne edince so

poškodovale več rušilcev in motornih ladij, ki so se morale umakniti.

Obrežno topništvo mornarice Margouf se nahaja že od početka invazije v težišču boja proti sovražnemu brodovju ob polotoku Cherbourg. Navzlic strašnem obstreljevanju z morja in navzlic letalskim napadom je topništvo uničilo več izkrcevalnih edinic in potopilo vojno ladjo tipa križark. Obkoljeno potem od padalcev, je topništvo vstrajalo v borbi, dokler se mu ni posrečilo zločiti sovražni obroč. Druge baterije so pri Le Havru prisilile dve križarki do umika.

V Italiji napada sovražnik na obeh straneh jezera Bracciano. Pri Civitavecchia in Civitacastellana so v teku hudi boji. Severnozpadno in na zapadu Rima ni bilo večjih akcij. Neprijatelj sledi našemu umikanju z obnavljanjem.

Na vzhodni fronti so v protinapadih pri Jassy-u naše čete uničile 31 oklopnikov.

Angleška letala so v posameznih akcijah bombardirala področje mesta Köln.

Gorica, 9. junja. Zgodovina bo zabeležila da 6. junija, kot brezvodno najvažnejši dan te svetovne vojne. Dan, ko se je židovsko — komunistična koalicija odločila napasti evropsko trdnjavo in zaigrati poslednjo, odločilno karto. Mogočen napad, ki pa ni nikakor izraz moči; sliči mnogo bolj obupnemu poizkusu, tragičnemu izzivanju usode. V Teheranu je moral Churchill obljubiti invazijo. Stalin jo nujno rabi, ker je njegova vojska izkrvavela, Roosevelt jo rabi, ker se bliža čas novih volitev predsednika Zedinjenih držav. Tudi ako bi Rooseveltu ne bilo do predsedniškega stolčka, so

volitve zanj izredne važnosti, kajti nobenemu državniku ni danes dovoljeno, enostavno izginiti s političnega pozorišča, najmanj pa njemu, ki bi mu ameriški narod zamozamogel toliko očitati. Churchill pa je moral ubogati — ponosna Anglija je morala v ta pekel za svoje zaveznike.

Tisoče in tisoče mladih življenj je že bilo uničenih v prvih dneh invazije, na stotisoče jih bo še padlo, ker se jeklenegega obroča Evrope ne zamore streti brez neizmernih žrtev. Nemčija je na mestu. Dolgo že čaka na invazijo in sprejem, ki so ga imele angloamerikanske čete pričati o tem čakanju. Posrečilo se jim je, stopiti na evropsko zemljo in plačati za to strašno ceno, mnogo strašnejša pa bo cena obstanka na evropski celine. Nemčija in z njo cela Evropa sedaj gledajo sovražniku v oči. Zavedajo se nevarnosti, ki preti tisočletni kulturi naše celine. Kakor nekaj pred Huni, Evropa bje plat zvona. Njeni narodi ga slišijo in razumejo. Gre se za življenje in smrt!

Alia jacta est!

Za jeklom trdnjav ob Oceanu je trdnjava človeških prs. Evropa noče komunizma in njegovih pomagačev. Tudi ako bi Anglija in Amerika lahko uživali simpatije kakega evropskega naroda, sta to možnost žrtovani komunističnemu molohu. Groza spremlja vsak njegov pojav, zato tudi Anglija in Amerika morati računati z nepremagljivo odvratnostjo vsakega Evropejca!

Zdravje naroda

Sociologija - znanost o človeški družbi - je nekoč postavila smelo trditev, da noben narod ne umre, noben ne izgine, temveč, da se le spreminja, da je pač podvržen stalnim menjavam, kakor pač vse kar je živo, narodi pa imajo možnosti, da žive večno. Na to trditev, katere glavni predstavnik je bil pred tridesetimi leti vseučiliški profesor Poljak Gumplovicz v Gradcu, so verjeli tudi mnogi slovenski izobraženci, celo nekateri znani ugledni Goričani. Na žalost je ta nauk sociologije sedaj popravljen in spremenjen. Natančno preučevanje zgodovine in pa skušnje v zadnjih desetletjih so zmodrile tudi te preveč rožno gledajoče učenjake in danes velja trditev, da narodi prav tako umirajo in izginjajo, kakor posamezniki, samo, da je pri narodih hiranje daljše, da more trajati celo več stoletij, toda celo veliki narodi so zapisani smrti - ako hočejo to sami. Narod, ki se sam obsodi na smrt, ki torej prostovoljno počne samomor, seveda za tak narod ni več mesta pod soncem in prehite ga drugi narodi, ki imajo večjo življensko silo in predvsem voljo, da se ohranijo. Pred desetimi leti smo na primer brali o žalostni usodi Asircev v Mezopotamiji, ki da jih le še nekaj okoli 20.000 in ki jih Arabci hudo preganjajo. Ti Asirci so bili pred več kot tritisoč leti vellesila, ki je obvladovala vso Prednjo Azijo, Arabci pa so bili tedaj še neznan pastirji nekje na jugu Arabije. Asirci, ki so si osvojili že pol tedaj znanega sveta, so izginili samo zato, - ker so zanemarili družinsko življenje v lastnem narodu. Bojevali so se po vseh deželah, povsod zmagovali, toda pozabili so na svoje domove, na svoje žene in tako jih je do dandanes ostala le še zanimiva peščica, vsi drugi so utonili v drugih narodih.

Pogoj za zdravo življenje vsakega naroda je zdrava družina, družina s številnimi otroki. Le poglejmo Francoze: nekaj najmočnejši narod v Evropi, imajo dandanes le drugovrsten pomen, prav zato, ker so zanemarili ali skoraj sistematično uničili svoje družine. Noben francoski vojak v tej vojni na fronti skoraj ni imel brata. To je bil sistem družin z enim otrokom ali celo, zlasti po večjih mestih, sistem družine brez otrok. Mesto otroka so imele francoske dame raje hišnega prijatelja in psa. Seveda tak narod ne more več odločiti o usodi sveta, saj ima vedno manj mladine in vedno več starih

Nemčiji niso potrebna slepila

Sofija, 9. junija. List »Zora« prinaša uvodnik izpod peresa profesorja Vladikina z naslovom »Vera in propaganda«. Članek piše, da severnoameriško politično vodstvo trpi in celo vzpodbuja širjenje smešnih in medsebojno si nasprotujočih povojnih načrtov v angloameriškem svetu. S tem zasluje namero, da bi jačalo med svojimi narodi kakor tudi med prijatelji, v inozemstvu vero v končno zmago, ker jim vojaški uspehi tega nikakor ne dovoljujejo. Nemčija pa nasprotno nima potrebe, da bi se spuščala v takšne manevre.

Članek končuje: »Končno zmago si je treba priboriti z mnogimi žrtvami in če bodo nekega dne uničena ogromna bogastva plutokratskih svetovnih delov, ne da bi dosegli Angloameričani zmago, potem se bomo povsod spominjali,

da se je Adolf Hitler 10 let in tudi v prvih letih vojne zelo trudil, da bi preprečil prelivanje krvi in dosegel z zapadnimi silami na podlagi najvišje pravičnosti dovolj življenjskega prostora in iste pravice do življenja za vse narode sveta.«

Navdušenje v Bolgariji nad vlado Bagrijanova

Sofija, 9. jun. Bolgarsko ljudstvo pozdravlja z velikim navdušenjem imenovanje Ivana Bagrijanova za min. predsednika. Bolgarski kmetje, javlja bolgarska poročevalska agencija Bulga, vidijo v novem predsedniku moža iz svojih vrst. Z vzornim načinom, s katerim je več let obdeloval svoja posestva, jim je postal ideal. Kot kmetijski minister v letih 1938, 1939-40 se je pokazal velik organizator. Izdal je celo vrsto zakonov, ki so dovedli do zboljšanja kmetijstva in življenske ravnji bolgarskih kmetov. Kot star borec v prejšnji

vojni ima velike izkušnje med narodom ter je bil z njim v stalnem dotiku. Njegov govorniški talent mu je pridobil naklonjenost naroda, prav tako njegova dejanja in skrb za narod. Bolgarski narod pozdravlja svojega novega ministerskega predsednika z ljubeznijo in zaupanjem ter pričakuje od njega, da bo vezi, ki vežejo Bolgare z domovino, še da je mož, ki ga Bolgarija potrebuje za svoj obstoj v teh težkih, rešnih časih.

Sovjetski pritisk na sredni vzhod

Stockholm, 9. junija. Vesti, da je odposlala sovjetska vlada novega posebnega pooblaščenca k Ibn Saudiu v Arabijo zaradi dogovora o političnih in gospodarskih vprašanjih, so izzvale v angleških in ameriških krogih veliko vznemirjenje. Pri tem ne taje, da je napravila Moskva nov korak za utrditev svojega položaja na tem področju.

ljudi. To povprečno staranje ljudi je za vsak narod usodno. Sedaj se prav švedski narod, ki šteje le komaj kakšnih osem milijonov duš, bavi s tem vprašanjem, ki grozi s svojimi posledicami tudi njemu in ta visoko kulturno stoječi narod, ki je od vojn skoraj neprizadet, ki živi še v blagostanju, ta se vprašuje: Kdo bo nam plačeval pokojnine, kdo skrbel na naša stara leta, ako ne homo imeli otrok, bodočih kmetov, bodočih delavcev, bodočih uradnikov, ko mi ne bomo mogli delati in ne bomo imeli ljudi, ki bi stopili na naša mesta?

V resnici je najboljša, najbolj zanesljiva pokojnina dobro vzgojen sin in sicer več sinov. Na kakšen način že poskrbe za svoje stariše. Vemo za mnoge žaloigre naših prevzvitkarjev, toda dober mlad kmet ne bo nikdar dovolil da bi njegovi onemogli stariši stradali. Tak narod, ki ima tako mladino, tak je zdrav narod. Toda narod, kjer imajo družine samo enega otroka, tak bo v nekaj desetletjih pro-

padel. Vzemite računalo v roko in zdrava pamet vam bo to povedala. Za ohranitev naroda v vsaj približno istem številčnem stanju, so potrebne družine vsaj s tremi otroki.

Še vedno imamo našega kmeta, ki se ne boji otrok, ki jih tudi željno pričakuje in ki ženi ne preskrblja načinov, kako naj se izogiblje novih rojstev. Pri nas niso še redke družine tudi z desetimi in več otroki. Take družine, te so naše zdravje, te so naše upanje. Tudi delavske družine imajo kar lepo število otrok. Res je, da za to mladino ni vse tako poskrbljeno, kakor bi bilo želeli, res je, da marsikje otroci niti kaše nimajo vsak dan in da rastejo kar tako, kakor mak na polju, toda ko doraščajo, stopajo med de'ovne sile naroda in tako omogočajo njegov nadaljni obstanek in večajo narodno moč. Ako se borimo za obstoj našega naroda, se moramo predvsem boriti za njegovo osnovno celico, za zdravo in plodovito slovensko družino. *lr.*

Pogled v ruski boljševiški raj

Vsi tisti, ki se še danes navdušujejo za boljševiški raj, čeprav ga je velik del slovenskega naroda že okušal in ga vsi pošteni Slovenci preklinjajo kot največje gorje, ki more zadeti kako ljudstvo, naj bežejo in dobro pretehtajo besede, ki nam jih piše neki primorski razumnik iz nekega nemškega taborišča.

»Tukajšnje taborišče je prav za prav napravljeno za ruske transporte. Vidimo jih dnevno na tisoče. Tukaj niso stalni, ampak se samo okopajo, zdravniki jih pregledajo in potem jih pošljejo na delo. Tako imamo priliko, osebno se seznaniti s tamkajšnjimi razmerami iz prvega vira. Kako je tam vse drugače, kakor je marsikdo pridigal v naši deželi. Samo pogled na njihovo obleko in vso zunanost vam da spoznati, da so celo stoletje za nami. Posebno čudno čudno se nam pa zdi to, da nimajo nobenega smisla za slovanstvo. Vse osebe je tukaj rusko (pazniki, zdravniki itd.), le kontrola je nemška. Vsi, ki morajo biti tem ljudem podložni, izgubijo vse veselje in navdušenje za naše tako zvane »brate«. To so vam popolnoma goli ljudje, prave zverine, dovršeni materialisti. Niti do krvnih bratov nimajo nikakega usmiljenja, čeprav jih vidijo na smrtni postelji. Te reči doživljam sam vsak dan, ker je tukaj tudi lazaret, kjer je tudi 50-60 naših ljudi. Dokler sva jaz in prijatelj tukaj, imajo te zverine še nekaj strahu, ker se bojijo naše ovadbe pri nemških predstojnikih, ki so na naši strani. Naj tu mimogrede omenim, da nisem še nikoli tako čutil, kaj pomeni, da je Cerkev katoliška. Ljudje in duhovniki so nam pravi bratje. Ljubezen je res nekaj takega, kar gre preko vseh mej narodnosti, jezika itd.

Da se vrnem k prejšnjemu, tu smo v stikih z zdravniki in drugo rusko inteligenco in lahko z rokami otipljemo, kako daleč so za nami tisti, ki bi nas hoteli učiti. Občujemo pa tudi s preprostimi kmetiči in njihovimi mamcami in od njih slišimo, kako silno se je poslabšal pod boljševizmom položaj ruskega kmeta. Vedno zdihu-

jejo po carju in po zlati dobi pod njim.

Te poslednje besede naj si vzamejo k srcu zlasti tisti nespartanec kmetiči, ki še danes poslušajo z odprtimi usti partizanski evangelij o sreči, ki čaka pod rdečo zastavo s komunistično zvezdo. Nekateri, hvala Bogu je malo tako neumnih, so tako otročji, da niti tega ne vedo, da jim komunisti ne morejo prineseti zemlje z Lune (na slovenskih tleh je le malo posestev za kako delitev zemljišča, ki bi mogla zadovoljiti vse zemlje lačne vernike komunističnih pridigarjev) in da ne morejo dati zemlji rodovitnosti brez trdega dela, ki je in ostan delež pa tudi veselje poštenega kmetiča.

Opustošenje v Pitestiju

Bukarešta, 9. junija. Zastopnik mednarodnega Rdečega križa je te dni obiskal mesto Pitesti, ki so ga angloameriški bombniki prav posebno težko poškodovali. Ogledal si je natančno vse razdejanje nevojaških ciljev. Pri tem je ugotovil, da je bila ena cerkev popolnoma uničena, tri pa težko poškodovane. Porušena je bila tudi mestna gimnazija skupno s tremi ljudskimi šolami. Rezultat je zastopnik Rdečega križa na mestu protokoliral. Angloameriške teroristični letalci so v Pitestiju ubili mnogo civilnih prebivalcev, ki so skušali uiti iz mesta in na katere so streljali zunaj na prostem.

Razdejanje katedrale v Rouenu

Vichy, 9. junija. Skoraj popolno razdejanje častitljive rouenske katedrale, ki so ga povzročili angloameriški strahovalni letalci, je izzvalo v vsej francoski javnosti globoko ogorčenje in bolečino. Listi grajajo to barbarsko dejanje, ki se ne ustavi niti pred svetišči. Vladno glasilo »Monsieur« izjavlja, da ve sedaj vsak Francoz, kaj bi mu prinesla angloameriška osvoboditev. List »Evening« trdi, da je padel eden izmed največjih simbolov vse zapadne civilizacije kot žrtev angloameriškega uničevalskega besa.

Slovenska ura v tržaškem radiu

V nedeljo, dne 4. junija, je bil pri slovenski kulturni uri v tržaškem radiu domobranski spored. Najprej je zbor zapel pozdravno pesem »Čuj te nas presvetli Bog.« Nato je namestnik inspektorja Slov. narod. varnostnega zbora polkovnika Kokalja, major Cesar, govoril narodnim stražam na Primorskem: »Kaj hoče narodna straža na Primorskem? Nič več in nič manj kot to, da bi vsepovsod bil red in mir. Saj le takrat bo moget kmet mirno stopati za svojim plugom in vinogradnik okopavati in obrezovati svoj vinograd, saj le v miru se bo mogel rokodelce posvetiti svojemu poklicu, le v urejenih razmerah bo mogel učitelj v šoli učiti ter posredovati mladini, temu upanju vsega naroda, vedo in znanost, le v miru bo mogel duhovnik na prižnici oznanjati božjo besedo. Mir je vir in osnova vsega napredka, mir daje blaginjo in srečo posamezniku in družbi.

Prav zato so naši možje in fantje prišli za orožje, prav zato sh se ustanovile Slovenske narodne straže, da bi čuvali svoje domove, da bi bra-

nile svojo zemljo, svoje občaje, skratka vse, kar je človeku najsvetejšega in najdražjega. Ta pot je danes edino prava in v resnici vsem koristna, ko brani narod pred uničenjem in zatiranjem, ko mu čuva osebno svobodo prepričanja in mu jamči imetje, posest in svobodo dela. Ne samo razum, ampak tudi naše srce nas uči to pot, saj narod naš umreti noče.«

Sledile so zborne pesmi: Najlepša je madost, Venite rožice moje, Lipa zelenela je. Soča voda je šumela, Fantje marširajo. Vmes je domobranski šramel zaigral nekaj narodnih pesmi: Majolika, Mladi vojaki, Triglavsko korčnica in V hribih se dela dan. Govor »Naša domovina joka«, domobrančeva deklamacija »Na straži« in zborna deklamacija dr. Lovrenčičeve pesmi »Pesem narodne straže« so dale prav tako kot ves spored uri tisti učinek, ki ga je nameravala doseči.

Predvidoma bo domobranska ura pri slovenski kulturni uri v tržaškem radiu enkrat na mesec.

Postojna in Postojnska jama vabita

Postojna, junija.

Ze za binkoštne praznike je bila Postojnska jama po daljšem času zopet odprta za obiskovalce. Kljub vojnemu času in omejenemu prometu je bila na binkoštni ponedeljek jama skozi ves dan, od zgodnjih dopoldanskih ur pa do večera, živahno obiskana. Blinja postojnska okolica je dala malo gledalcev, pač pa so prihitali mnogi, ki so imeli možnost uporabiti železniške zveze. Zlasti Ljubljana je poslala mnogo obiskovalcev.

Na praznik sv. Rešnjega Telesa 8. junija je bila Postojnska jama zopet odprta za obiskovalce. Ne bomo posebej poudarjali, kako svojevrstna, kako čudovito lepa je ta jama. Saj so še na svetu, zlasti

na Kitajskem in v Ameriki, še večje kraške jame, neprimerno daljše so, vse bolj se razpredene v podzemlju. Toda lahko rečemo, da tako lepe in tako veličastne jame ni na vsem svetu. Če upoštevamo dalje, da je ta jama tudi krasno urejena, razsvetljena, potem smo vsi lahko ponosni na to pravljico v srcu slovenske zemlje, tem bolj pa mora biti zato sram slehernega Slovenca, če je še ne pozna.

Seveda pa nudi tudi Postojna sama marsikatero zanimivost. Zato ne bo žal nikomur, če bo pogledal v staro slavno mesto, kjer prvič izgine pod zemljo, in prav v Postojnsko jamo, voda, ki pride pri Vrhniku že tretjič na beli dan z imenom — Ljubljanica.

Nizozemci spoznavajo pravega sovražnika

Ben Haar, 9. jun. V članku o angloameriškem letalskem terorju na Nizozemskem žigosa »Het Nationale Dagblad«, angloameriško agitacijo, ki si vedno — in prej celo z uspehom — prizadeva, da bi zbujala vtis, da vladajo v Nemčiji barbari, v Angliji pa pošteni ljudje. List piše, da je poznanstvo z nemškim vojakom v zasedenih pokrajinah napravilo prvo razpoko v tej agitacijski stavbi. To so sedaj propagandisti tam onkraj morja razumeli in so se pričeli temu primerno ravnati, niso pa opustili trditve, da so Angloameričani »humani zaščitniki«, malih narodov, vitezi pravice in pravičnosti. V zadnjih dveh mesecih se je stališče Belgijcev in Francozov napram takim »izrekom«, radikalno in nepreklicno spremenilo. Nihče ne verjame več angleškim gentlemenom. List pravi, da so Angloameričani v zadnjih dneh tudi napram Nizozemcem odvrgli krinko in se pokazali v pravi luči. Tudi tamkaj so napadli nedolžne prebivalce s strojnimi in topovi svojih letal. Padle so prve žrtve, več sto pa jih leži v bolnišnicah. Kateri Nizozemec more ob pogledu na trupla ubitih sodržavljanov še zagovarjati ta teror in govoriti o Angloameričanih kot »zaveznikih« in osvobodilcih, vprašuje list ob koncu, ter pravi, da se je gentlemen izpremenil v običajnega morilca. Sovražnik je pokazal svojo pravo barvo.

Pritožbe italijanske izdajalske klike

Milan, 9. junija. Reuterjev posebni dopisnik v Neaplju poroča, da se je na kongresu italijanske liberalne stranke prof. Benedetto Croce pritoževal zaradi obnašanja angloameriških voditeljev napram Italiji. Očital jim je, da so tudi oni pod vplivom nerazpoloženja, ki ga kažejo pripadniki njihovih narodov do Italije. Croce je svaril zavezniške državnike, naj z Italijo ne postopajo oskosrčno, ker bi tako postopanje imelo lahko neprijetne posledice. Ako bodo Italijo žalili in poniževali, zavezniki ne bodo mogli doseči svojih ciljev. Crocejevi protesti kažejo splošno razočaranje, ki ga občutijo Italijani, ker Italija še vedno ni bila sprejeta v zvezo »zavezniških narodov«. Na te bo morala izdajalska klika pač še dolgo čakati, kajti zahvala iz Londona in Washingtona prihaja počasi, običajno pa je sploh ni.

Grški komunisti proti vladi

Ankara, 9. jun. Pogajanja v Kairu glede prevzema grških komunističnih zastopnikov v Pandroujevo begunsko vlado se ne premaknejo z mesta, ker niso grški komunisti imenovali nobenega kandidata za ministrsko mesto. Očividno grškim izseljeniškim komunistom ne prija sodelovanje v vladi po vzorcu »ljudske fronte«.

Zadnja pot padlega domobranca Slavka Kravosa

Dne 7. junija 1944 je slovenska goriška zemlja sprejela vase truplo domobranca Kravosa Alojzija, 23-letnega idealnega fanta. On je prva žrtev v Gorici iz vrst domobranstva, ki je dal svoje življenje na oltar domovine.

Truplo je ležalo v mrtvašnici Malega semenišča, kamor so ga hodili kropiti ožji prijatelji in znanci. Častna straža ob krsti mu je bilo poslednje priznanje njegove velike žrtve.

Ob 10. uri so se zbrali mnogoštevilni prijatelji domobrancev in globoko prizadeti najožji sorodniki. Mrtvaške obrede so opravili č. č. gg. Dr. Cigan, Dr. Humar in Žerjal. Pevci so mu zapeli v slovo lepo pesem: »Blagor mu«. Nato se je razvil sprevod. Na poslednji poti sta spremljala mrtvega prijatelja dva voda domobrancev. Na čelu so nosili lepe vence s slovenskimi trobojnicami. Za krsto so stopali sorodniki, nato g. stotnik Krainer, poveljnik Slov. nar. straže v Gorici z oficirskim zborom, nato prijatelji pokojnega. Tudi goriški Slovenci so se udeležili v lepem številu. Sprevod je krenil v Stolnico kjer je bila sv. maša, ki jo je bral č. g. Brumatti, ki se je v svojem ganljivem govoru spominjal mrtvega Slavka.

Po sv. maši je sprevod zavil mimo vojašnice, da pokojni Slavko poslednjič vidi svoj vojaški dom, ter nato po Korzu; z avtomobili in kamionu po Tržaški cesti na pokopališče. Po sv. obredih so pevci zapeli »Oj Doberdob!« Nato se je poslovil od mrtvega Slavka njegov poveljnik g. nadporočnik Počkaj, v imenu vojakov pa Mirko Novak ki je v ganljivem govoru želel pokojnemu, da bi mu bila ta Slovenska goriška zemlja lahka, saj je dal za njen dobro on prvi v Gorici življenje. — Sladko spavaj Slavko; naj ti ciprese pojo poslednjo pesem, naj ti slovenska zemlja katera te je sprejela vedno znova in znova prišepetava in zatrjuje, da te ne bomo pozabili, da nas bo vodil tvoj svetel spomin in da te bomo maščevali! — Sladko spavaj Slavko! Domačim ob izgubi ljubega sina iskreno sožalje! — GF

Mirno in trdno zadržanje nemškega naroda

Tokio, 9. junija. Bivši japonski poslanik v Rimu Horikirili je dal ob svojem prihodu v Mandžulin novinarjem izjavo o vtisih iz Evrope. Podal je zanimiv pregled sedanjih političnih kakor tudi gospodarskih razmer v Nemčiji. Izvajanja so izvala veliko zanimanje in časopisje jih objavlja z obsežnimi komentarji.

V Nemčiji, tako poudarja japonski poslanik, je izvedena gospodarska načrtna in vojna organizacija, predvsem pa so bili izdani zadostni ukrepi proti črni borzi in vlak Nemec dobi danes določene množine živil. O strahovalnih napadih, ki jih je poslanik v Berlinu sam doživel, pravi, da se je prebivalstvo ob njih stalno mirno in trdno zadržalo. »Kamor koli sem prišel,« je ugotovil Horikirili, »sem dobil vtis, da je sovražnikovo zračno strahovanje mnogo pripomoglo k temu, da se je ves nemški narod strnil v eno samo bojno družino, ki pozna le en cilj: zmago!«

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

SOČA - ŽILA LEPE GORIŠKE

Veliko je pesmi, velikih in neznatnih pesnikov, umrlih in živečih, ki nam opevajo to lepo ali bolje rečeno, eno najlepših rek. Ali nobena ne nadkriljuje po svoji lepoti in tudi pomenljivosti Gregorčičeve ode „Soči“. V svoji pesmi nam predstavi reko v prvem delu njenega toka kot hrhko planinsko dekle, polno radosti, čistega veselja in moči. Iz tekočega ritma stihov žubori pesem njenih bistrih valov, ki skakljajo med skalnatimi pobočji, pozdravljajo dobrovoljne pastirčke, prisluškujejo ob jasnih nočeh slavčku, ki v grmovju ob vodi drobi svoje sladke pesmi. Ko pa pride v dolino, ko zapusti svojo skalnato zibel, jo mine živahnost in le leno se še pretaka po pešeni strugi. Kot pomehkužena gosposodična se razgleduje po svoji okoličini in njena gladina se vznemiri le ob prihodu vetra.

S svojimi preroškimi očmi pa je videl pesnik njene sijezelene valove krvavordeče in zgrozil ga je pogled na krvavo bitko, ki se bo plela ob njenih bregovih. V svo-

jih verzih nam je namreč Gregorčič naslikal prvo svetovno vojno, ki jo je slutil.

V pesmi „Naš čolnici otmimo“, pa nam pripoveduje o junaškem dejanju goriškega Slovenca, ki je rešil iz deročih valov Soče italijanskega otroka.

Soča ni le bogat vir idej za pesnike, pač pa tudi bogat vir energije, zlasti električne. Sicer v tem oziru še ni izrabljena vsa njena sila in nas čakajo po vojni še velika dela. V furlanski nižini s pridom uporabljajo njeno vodo za namakanje vsakovrstnih polj.

Bistra barva Soče nam pove, da je njena voda mrzla in njena struga polna nevarnih vrtincev, v katerih je že marsikaj plavalec našel svojo smrt. Zato bi morali starši paziti na svoje otroke, ki se včasih igrajo na njenih bregovih v neposredni bližini vode kar brez vsakega nadzorstva. Marsikdaj pa motijo mirno idiličnost slikovitih bregov Soče nespodobni kopalci, ki izpremene bregove v plesni oder in plešejo kar v kopalnih kostumih.

Soča izvira visoko v pla-

ninah, v Trento, nekaj km ven iz Gorice se izliva v njo topla Vipava, v kateri smo se minula leta prav pogostoma kopalj, ko je bil še prost izhod iz mesta. Od tu dalje teče Soča izredno počasi, v Tržaški zaliv pa se izliva kot Ždoba. Ob suši je njena struga precej plitva in njen izliv majhen.

Sočo opevajo še sedaj živeči goriški pesniki: Alojzij Gradnik, Jože Lovrenčič, Ivan Pregelj in pa naš največji še živeči pesnik Oton Župančič opeva soško dolino. Znani so njegovi verzji:

„Kdo je hodil po dolini soški?
Milost božja, koliko je znamenj tam!“

Na šaljiv in resen način obenem, nam namreč naš največji pesnik ponavlja napise raznih znamenj in kapelic, ki se vrste ob strmih bregovih Soče, postavljene v spomin ponesrečencev in kakršnih ni nikjer na slovenskem ozemlju toliko kot ob Soči.

Soča je žila naše Goriške; jo ljubimo in občudujemo, a kljub veliki ljubezni pa se v njej le ne kopljemo radi, ker je le - premrzla.

Obilo dežja smo dobili

Zemlja ga je pričakovala, naši kmetje in vrtnarji so molili zanj, vremenoslovci so ugibali: bo ali ne. Pa je le bilo in to kar v izdatni meri, tako, da ga je za dober teden dovolj.

Dež se je najprej napovedoval že v torek čez dan. Bilo je mnogo grmenja in treskanja, ploha pa je bila le kratka in rosilo je potem tako nalahko, da je komaj malo omočilo zemljo, mestne ulice v Gorici pa le temeljito opralo. Za vrtove in njive je bilo v torek premalo dežja. Zato pa ga je bilo več v noči na praznik sam. Ponoči je dolgo in temeljito lilo, deževalo pa je nato v četrtek skoraj ves dan. Na praznik je šlo mnogo goriških otrok k prvemu sv. obhajilu in jim je bil ta najlepši dan torej nekoliko pokvarjen. Zato pa so bili starejši, zlasti taki, ki imajo kje kako leho krompirja, ki je sedaj v bujnem cvetju ali kak vrt, zelo zadovoljni. Zemlja je namočena precej na globoko. V petek je posijalo nad Goriško najlepše sonce in tako ima rastlinstvo sedaj vse, kar potrebuje za svojo bujno rast: dovolj vlage v zemlji in obilo sonca na nebu. Bog daj, da bi bilo stalno tako vse poletje.

Služba Božja za Slovence v Gorici

1. V stolnici vsako nedeljo in praznik ob 6. uri sv. maša s slovensko pridigo;
2. Pri Sv. Ignaciju ob 6. in 9. uri sv. maša s pridigo, popoldne ob 3. uri pridiga in blagoslov;
3. Na Kostonjčevici vsako nedeljo in praznik ob 9. uri sv. maša s pridigo.

Posebne pobožnosti v juniju

Na praznik sv. Antona v torek 15. junija bo v cerkvi tega svetnika na Slarem trgu ob 6. uri zjutraj sv. maša s pridigo.

Od 15. do 18. junija bo pri Svetem Ivanu tridnevna na čast presv. Srcu Jezusovemu. 15., 16. in 17. junija bo vsako jutro ob 6. uri sv. maša s pridigo, zvečer ob 8. uri pa pridiga in blagoslov. Sklepna pobožnost bo v nedeljo 13. junija ob 5. uri popoldne. Pri vseh naših pobožnostih je tudi slovensko pelje.

DOPISI

IZ GORICE

Jasni se, a tožnost nam še vedno srce pokriva. Majhen narod smo in toliko gorja med nami. Naš duh je še teman in mračan, poln človeške zmote. Kaj se godi okoli nas? Nikdar se ni naš narod doživel v dobi svoje zgodovine, kar danes doživlja. Povsod mreža laži, ovažanj, kletevanj, ogleduštva. Strupena natolcevanja in obrekovanja zoper onega, ki ne kloni: imenujejo ga „be-logardista“, narodnega „izdajalca“ in škodljivca. Poznamo goriške delavce na duševnem polju, ki so celo svoje življenje posvetili in se žrtvovali za blagor slovenskega naroda, pa so bili radi svojega delovanja preganjani; trpeli so v pravem pomenu besede, a niso klonili. Ko pa danes resno mislijo in delujejo, da bi se rešile svetinje našega naroda, padajo na njih umazane pušice zahrbtnosti in laži iz trte izvite. Ne in stokrat ne, to niso izdajalci, pač pa so pionirji in pravi boritelji za svobodo našega naroda. Pravijo, da če hočeš koga umazati in užaliti, izmisli si kaj takega, kar ni res in kar ga bode pred ljudmi osramotilo in njega samega, ki se čuti nekrivega globoko žalostilo. Tega pravila se drže slovenski komunisti. Naša vest je čista, sovražimo ovaduhe in izdajalce naj pa bodo kakršnega koli izma. Naša geslo je: poštna borba za podvig naše domovine.

IZ SOLKANA

Pravijo, da smo mi Solkanci zagrizeni komunisti. Seve to govorijo le oni, ki nas dovolj ne poznajo. Nočemo trditi, da je pri nas vse lepo in dobro, a so gotovi zasleplenci, ki mislijo, da bodo z raznimi frazami osvobodili naš narod. So v zmoti. Narod se ne osvobodi z besedami, pač pa le z dejanji, ki odgovarjajo zdravim načelom narodne duše. Mi odklanjamo komunizem, ljubimo, pa to kar nam je sveto in kar nam bo prineslo pravično svobodo pod goriškim soncem.

Pritožbe zaradi cen

Pokrajinski urad za nadzorstvo cen javlja:

Kadar se čuti konsument prizadetega z ozirom na cene, se mora v lastnem interesu obrniti na pokrajinski urad za nadzorstvo cen, Via Mamelli št. 5, kjer bo našel oporo in razumevanje.

UMRLA JE S. RAFAELA TRAMPUS

V vili Sv. Vincenca v Gorici je umrla s. Rafaela Trampus, ki je doživela lepo starost 79 let. Svoje življenje je posvetila dobrim delom. Bila je nad 30 let učiteljica v goriškem sirotišču. Med prvo svetovno vojno se je zatekla kot begunka v Gradec in se je po koncu vojne vrnila v Gorico. Pokopali so jo v torek na osrednjem goriškem pokopališču.

ČRNOBORZIJANECM ZA- PLENJENO BLAGO

Zadnje dni je gospodarska policija zaplenila večje količine živil, ki so bila namenjena za kupčijo pod roko. Med drugim so možje postavili iztaknili 295 kg moke, 150 kg rži, 745 jajc, 350 kg pšenične moke, 96 kg mesa, 120 kg soli, 140 kg otrobov in 4 ovce.

Popravek

V članek „Glas iz Trsta“ se nam je vrnila neljuba pomota, ki jo s tem popravljamo. Namesto imena pesnika Grudna, je pomotoma bilo natisnjeno ime našega pesnika Gradnika. S tem smo mu seveda nehoti napravili veliko krivico. Upamo, da nam bo oprostil in sprejel to našo opravičilo prepričan, da mi nismo nikdar o njem drugače mislili, kakor le dobro. Uredništvo.

IDRIJA

Dne 2. junija dopoldne je družina Mohorič, po domače Velikajne in Spodnje Idrije pospravljala deteljo na njivi. Med njimi je bila domača hčerka, dvajsetletna Marjetka (Manca), ki je grabila deteljo, dočim so drugi spravljali deteljo na voz. Zaverovani v delo so otroci z očetom vred prešlišali materin glas, ki jim je izpred domače hiše zavpila, da gredo partizani. Približal se je zločinec žrtvi, nedolžnemu dekletu, zaverovanemu v delo ter jo od zadaj iz razdalje 10 metrov ustrelil v tilnik, da je krogla izstopila visoko na čelu. Dekle se je zgrudila mrtvo, ostali so se medtem razbežali, oče je planil v vodo, jo preplaval, in se zatekel v vas. Naslednjo noč so partizani znova prišli in vso družino do golega izropali, češ da je vsa družina izdajalska. Po nedolžnem umorjeno dekle je imelo v nedeljo popoldne veličasten pogreb, kakor ga Spodnja Idrija ni videla dolga desetletja, čeprav so si pravi narodni izdajalci - terenci - zapisovali imena onih, ki so jo prišli kropiti in jo spremljali na njeni prezgodnji poslednji poti.

Draga Manca, ki si se morala tako nenadoma brez slovesa od svojih dragih, v cvetju svoje mladosti posloviti od tega življenja in oditi v večnost, prosi za zaslepljene naše brate in sestre v hribih, da bi Bog žrtev tvojega mladega življenja, ki si ga po nedoumljivih sklepkih božje Previdnosti in Pravičnosti morala Njemu položiti na oltar sprave in zadoščevanja za grehe nas vseh, sprejel tako, da bo tvoja po nedolžnem prelita kri vpila k Bogu za usmiljenje in milost težko preizkušnemu našemu ljudstvu, ne pa klicala maščevanja in pravične kazni božje nad nesrečne, zaslepljene bratomorilce v hribih! Blaga duša, počivaj sladko v Bogu, ki je Ljubezen in Dobrota in izprosi svojim morilcem potrebno razsvetljenje in spreobrnjenje!

Kronist,

Gospodarske vesti

Nova špansko-argentinska trgovska pogodba

Ženeva, 9. jun. Danes je bila podpisana v argentinskem zunanjem ministrstvu nova špansko-argentinska pogodba, kakor javlja agencija Reuter. Po tej pogodbi bo prodala Argentina Španiji milijon ton pšenice, 500 ton tobaka in 10.000 ton bombaža, Španija pa bo poslala Argentini od 5. decembra t. l. 52.000 ton železa in jekla poleg 30.000 ton železa, ki ga je kupila že septembra l. 1942.

Švedski kavčuk

Švedska se trudi, da bi našla rastlino, ki vsebuje gum in ki bi uspevala na Švedskem. Sedaj bodo pričeli delati poskuse s koreninkami »koksaohysa« ki so jih dobili iz Nemčije, javlja »Nya Dagligt Allehanda«.

PROIZVODNJA ENOTNIH OTROŠKIH VOZIČKOV V NEMCIJI

Nemške tvornice izdelujejo sedaj samo otroške vozičke v enotni izdelavi na podlagi izdanih norm. Nemški državni komisar za cene je določil sedaj tudi maksimalno ceno za tak enotni otroški voziček. Cena znaša pri prodaji končnim kupcem 89 mark.

Javna zaklonišča

služijo le onim, ki jih zateče alarm na cesti in ne morejo doseči svojega hišnega zaklonišča ter onim iz najbližjega sosledstva, kjer v hišah iz tehničnih razlogov zaklonišča sploh ni možno napraviti. Nedopustno je, da se v javna zaklonišča zatekajo osebe iz hiš ali celo uradov, ki imajo lastno hišno zaklonišče.

Vesti iz Trsta in okolice Kmetijstvo

Nove cene žitu

Glasom dekreta, ki bo kmalu objavljen, bodo od narodnega komisarja za cene določene žitu, pridelku nove žetve, sledeče zvišane cene: pšenica lir 350.—, riž (risone) lir 270.—, in kuruza lir 250.— za kvintal. Tudi za druge vrste žita bodo cene na novo določene.

Nove cene bodo kmetu poravnane zvišane stroške ki jih ima s pridelavo radi posebnega položaja v tem letu. Te cene nameravajo zadovoljiti popolnoma pridelovalca in zavezujejo kmeta, da odda pošteno in v celoti svoj pridelek na pristojno mesto.

Ako se je z novo določitvijo cen hotelo ugoditi željam pridelovacev, ne smejo radi tega na noben način biti zvišane cene kruha. Vrhovni komisar, Gauleiter Dr. Rainer je že določil vse mere, da se to prepreči. Naloga posebne komisije je, da prouči sredstva in možnosti stavi tozadevne predloge.

CENE ZASEKI

Komisar za cene v pokrajinah Trst, Gorica, Istra in Kvarner je določil sledeče cene zaseki, ki jo bodo prejeli potrošniki na predpisane odrezke živilskih nakaznic: Cena v prodaji na debelo 2330 lir za metriki stot, v nadrobni prodaji 27 lir kg.

ČEKI IN PAPIRNATI BANKOVCI ENAKO VELJAVNI

Prefektura v Trstu opozarja urade, družbe in zasebnike, da morajo čeki izstavljeni od „Banca d'Italia“, „Banca di Napoli“ in „Banca di Sicilia“, in proste bančne in krožne čeke kreditnih zavodov in italijanskih posojilnic v vrednosti 50, 100, 500 in 1000 lir sprejemati kot papirnatelne bankovce. Prav tako so veljavni tudi čeki podeželskih kreditnih zavodov, ki nosijo bianco poročstvo, katerega ni treba obnavljati.

LASTNIKI NAJ PRIDEJO PO IZGUBLJENE STVARI.

V smislu zadevnega razglasa lahko dvignejo lastniki predmetov, ki so bili izgubljeni in najdeni, te stvari vsak dan od 10 do 12 pri občinski upravi v Trstu.

ZAKLJUČEK ŠOLSKEGA LETA

V vseh oknočnih šolah goriške pokrajine se zaključijo pouk dne 17. junija.

MLADINA V POČITNIŠKE KOLONIJE

Dne 3. julija bodo tudi letos odprte počitniške kolonije, v katere bo sprejetih okoli 3.000 otrok s področja goriške pokrajine. Poskrbljeno je tudi za zaščito pred letalskimi napadi.

OBNOVA DOVOLJENJ PRISELJENCEM ZA BIVANJE V TRSTU

Vsi oni priseljenci, ki se mudijo v Trstu in ki imajo zadevno dovoljenje bivanja, izdano svojčas pri občinskem živilskem uradu, morajo predložiti do 10. junija prošnjo za obnovitev dovoljenja pri uradu za priseljence na Starem trgu številka 1. Opozarjajo se, da ne bodo živilske nakaznice za štirimesečje julij-oktober izročene onim priseljencem, ki niso poskrbeli za obnovitev dovoljenja bivanja.

52.000 LIR ZA PRISELJENCE

Tržaški prefekt je sprejel župana Cesarja Pagninija, ki mu je v svojstvu predsednika avtonomnega gledališkega zavoda G. Verdi izročil znesek 52.782 lir kot čisti dohodek uprizaritve »Mefistefela« v prid priseljencem, ki so se zatekli v Trst. Prefekt se je zahvalil županu za plemenito poobudo in je odredil da se omejen znesek da na razpolago občinskemu podpornemu odboru v prid priseljencem.

POENOTENJE NAMESTITVENIH URADOV

V smislu objave Pokrajinske zveze industrijskega delavstva v Gorici in v smislu odredbe Vrhovnega komisarja na operacijskem področju Jadransko Primorje se z veljavnostjo 1. junija poenotijo v oGriški pokrajini namestitveni uradi industrijskega, trgovskega, denarniškega, zavarovalnega in poljedelskega delavstva ter nameščentva. Poenoteni namestitveni urad se bo imenoval odslej Pokrajinski namestitveni urad, s katerim se združi dosedanje delovno središče. V Gorici ima Pokrajinski namestitveni urad svoj sedež na Crispijevem trgu št. 10. Razen tega bosta poslovala na področju goriške pokrajine tudi poenotena namestitvena urada v Krminu, ki mu je določena pristojnost za občini Krmin in Capriva, ter ob Gradišču ob Soči s pristojnostjo v občinah Gradišče ob Soči, Fara, Romans, Zagrad in Mariano.

„Goriški list“ v vsako našo družino!

Naši ujetniki v Nemčiji

Od glavnega odbora Srbskega Rdečega križa v Beogradu smo prejeli obvestilo, da so v nemškem ujetništvu osebe, ki so spodaj navedene. Navedbe svojcev niso natančne in so krajevna imena tako popačena ali nezadostna, da ni mogoče jasno dognati bivališča sorodnikov.

Podružnica Slovenskega Rdečega križa v Trstu je prejela obvestilo, da so v Nemčiji v ujetništvu sledeče osebe iz Jadranskega Primorja:

V taborišču STALAG VII A:
Antončič Jožef rojen 19-3-1896. Gef. N.: 124121; Blokhar Ludvik rojen 9-8-1892. Gef. N.: 124120; Bradetič Dragotin rojen 6-ATN. Gef. N.: 124127; Cerovac Tomo rojen 29-12-1896. Gef. N.: 124131; Celhar Franc rojen 28-3-1910. Gef. N.: 123574; Čepek Franc rojen 1906. Gef. N.: 124116; Filipčič Anton rojen 9-12-1926. Gef. N.: 124986; Filipčič Ivan rojen 19-9-1899. Gef. N.: 124085; Frank Franc rojen 5-3-1925. Gef. N.: 124112; Frank Jože rojen 3-4-1879. Gef. N.: 124111; Grilanc Aleksander rojen 1-9-1914. Gef. N.: 124087; Gustinčič Ivan rojen 1921. Gef. N.: 124090; Ivanovič Franc rojen 25-7-1924. Gef. N.: 124098; Ivanovič Marija rojena 8-9-1920. Gef. N.: 124094; Mahnič Rafael rojen 22-10-1903. Gef. N.: 124079; Šel Aleksander rojen 26-2-1925. Gef. N.: 124083; Škoplin Franc rojen 24-9-1910. Gef. N.: 124101; Šverko Ivan rojen 1879. Gef. N.: 124140; Tomašič Rok rojen 8-5-1911. Gef. N.: 124094; Ukmar Maks rojen 16-4-1876. Gef. N.: 123634; Vivoda Angel rojen 1907. Gef. N.: 124136; Vivoda Anton rojen 6-1-1878. Gef. N.: 124139; Vivoda Anton rojen 18-4-1903. Gef. N.: 124134; Vivoda Savo rojen 16-12-1906. Gef. N.: 124135
V taborišču OFLAG VI C?
Gavrilovič IDragojlob rojen 14-12-1896. Gef. N.: 4915.

POROKE

Te dni so se poročili v Trstu pomorski kuhar Marij Štokovec in tipografka Silva Segnani, električar Fabij Brombara in gospodinja Vanda Gabrovič.

UMRLI SO:

Anton Kolombin, Loredana Ferluga, Katarina Šuligoj, Vincenc Svoboda, Franc Just, Ozvald Barsan, Mihael Dutek, Marija Savnik, Nikolaj Uljan.

OD NEZNANCEV OBSTRELJENA

Kakor poročja „Adria-Zeitung“ je neki nemški avto pripeljal iz Ajdovščine v Opatijo neko 50-letno žensko, ki je bila težko ranjena. Dognalo se je, da je bila od neznancev obstreljena.

SMRTEN PADEC.

V soboto dopoldan okoli 10 se je pripetila na neki ladji v tržaškem pristanišču usodna nesreča, ki je terjala življenje 56 letnega delavca Cezarja Tolla iz ulice Donota 36. Pri delu je izgubil ob robu podbalubja ravno-veje in padel v globino ladje, kjer je obležal s počeno lobanjo. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico, kjer pa je kmalu po prevozu izdihnil za poškodbami.

Kompost

Pred vojno je bilo po naših kmetov namenjenih časopisih mnogo propagande za domače gnojilo — kompost. Takrat potreba po kompostu ni bila tako velika, kot je danes, saj je bilo takrat dovolj živine in kolikor je bilo premalo hlevskega gnoja, smo ga lahko nadomestili s prvovrstnimi umetnimi gnojili. Danes pa je položaj takšen, da se moramo zatekati h kompostu, brez katerega ne bi smelo biti nobeno kmečko gospodarstvo.

Vsako kmečko gospodarstvo ima odpadke, katere kmetje navadno zavržejo in jih odlagajo na različnih krajih. Največkrat je seveda deležen hlevski gnoj teh odpadkov. Gnoj z različnimi odpadki se zvozi na njivo. Količina gnoja je zaradi odpadkov sicer velika, vendar učinek takega gnoja dokaj slab. Odpadki v gnoju so namreč navadno v takem stanju, da rastline ne morejo iz njih dobiti primerne hrane, ker so odpadki nestrohnjeni ali z drugimi besedami nedozoreli. Ako pa odpadke iz gospodarstva zbiramo na enem kraju in jih s primernim postopanjem pustimo toliko časa, da sprhne, dobimo po nekaj letih dobro gnojilo v obliki humusa (zemlje črnice) — katerega imenujemo kompost, kar bi v našem jeziku pomenilo sestavljenec ali sestavljeno gnojilo.

Karkoli ne moremo s pridom porabiti v gospodarstvu, bomo vrgli na kup, kjer pripravljamo kompost. Ti odpadki so n. p. pokvarjena krma (seno, slama, repa, krompir, silaža itd.) smeti iz hiše, okrog hiše in s podov, ieverje iz drvavnice, obrezane veje od pomladanskega obrezovanja sadja, v kolikor jih ne porabimo za drva, pomladanski trebež s travnikov, pleveli, krompirjevka, zemlja iz osuševalnih jarkov, cestno blato, kosi, rogovi in drugi kakršnikoli odpadki, sploh vse, kar se ne da porabiti v gospodarstvu, spada na kompost.

Za dozorenje vseh različnih odpadkov kompostu je potrebna navadno doba 3 let. Doba dozorenja komposta je zavisna od snovi, ki smo jih namenili za kompost. Ker smo pa rekli, da spada na kompost vse, tudi veje in kosti, ki se počasi razkrajajo bomo vzeli povprečno dobo dozorenja komposta 3 leta. Da pa bomo imeli vsako leto na razpolago tudi nekaj komposta, si moramo urediti pripravljane komposta tako, da imamo stalno več kupov komposta, recimo tri. Na enem kupu letos n. pr. zbiramo odpadke, drugi kup dozoreva, tretji pa je že dozorel in je že pripravljen za porabo.

Kompost je jako prikladno gnoj-

ilo za vrtove in travnike. Pa tudi njive nam bodo pokazale lepe pridelke, ako jih zagnojimo s kompostom, zlasti če je kompost sestavljen od najrazličnejšega materiala in vsebuje vse hranljive sestojine, ki jih njevim primanjkuje. Razen tega bomo s dobrim kompostom dosegli isti učinek kakor s hlevskim gnojem, dober kompost namreč rahlja zemljo in sploh poboljšava svojstva zemlje. Na vrednosti komposta pa moremo vplivati s tem, da mu ob nabiranju ali ob prekopavanju dodajemo umetna gnojila, apno, cestno blato, pepel ali podobne snovi, ki so že same po sebi enostransko hranljive za rastline.

Zdaj, ko je občutno pomanjkanje hlevskega gnoja in umetnih gnojil — to stanje bo trajalo še nekaj let, je naloga vseh kmetovalcev, da se oprimejo domačega gnojila — komposta. Kdor bo enkrat pripravil kompost in bo videl njegov učinek, ga ne bo opustil tudi v kasnejših letih, ko bo morda dovolj hlevskega gnoja in tudi umetnih tovarniških gnojil. J.

Gnoj je zlato

„Gnoj je zlato.“ Tisti posestnik, ki pusti, da se mu zlato odteka v cestni jarek, je zapravljivec; posebno je zapravljivec, kdor pri tako malomarnem ravnanju z domačim gnojem kupuje umetna gnojila. Na eni strani brezbržno pušča odtekati rastlinske hranične snovi, na drugi strani pa jih kupuje.

Lesni pepel

„Lesni pepel“ je dobro domače gnojilo. Vsebuje veliko apna in kalija ter tudi precej fosforja, nič pa dušika. Zato ga uporabljamo predvsem za stročnice, to je za fižol in grah.

Sport

Carnera - Darnoldi v Gorici

Doznavamo iz zanesljivega vira, da se pripravlja srečanje svetovno znanih rokoborcev Carnera iz Sequalse v Furlaniji in Darnoldija iz Gorice. To srečanje bo izreden sportski dogodek, kajti Carnera je bil svoječasni svetovni prvak v boksanju in Darnoldi je znan kot rokoborec mednarodnih tekem. Dan srečanja teh dveh velikanov še ni določen. Vršilo se bo v Gorici in prijavljena so za isti dan tudi druga važna srečanja za izpolnitev sporeda. Tudi Rečan Sergio, profesionalni boksač, bo nastopil v borbi proti še ne določenemu protivniku. V. R.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komer - Gorice

Na srebrni obli

Jerzy Żulawski: 11

Ker nisem imel s seboj cevi za govornje, se nisva mogla sporazumeti. Videl sem samo, da je bled in zelo razburjen. Mislil sem, da se je Tomazovo stanje poslabšalo, in odvihral v voz. Brž ko sva stopila v kajuto, se je Varadol sklonil k meni in mi dejal:

»Ne budi ju in poslušaj! Zgodilo se je nekaj strašnega. Zmotil sem se.«

»Kaj?« sem vzkliknil, ker nisem razumel, kaj hoče.

»Nismo padli na Sinus Medii.«

»Kje smo torej?«

»Pod Eratostenom! Na prevalu, ki spaja to žrelo z Apenini.«

Stemnilo se mi je pred očmi. Po fotografirskih posnetkih Lunine površine sem vedel, da se potemtakem nahajamo na gorskem hrbtu, ki ese na zahodu skoraj navpično spušča k velikanski ravnini Morja nalivov.

»Kako pridemo s teh višin?« sem prestrašeno kriknil.

»Tiho. Sam Bog vedi. Moja krvida. Padli smo na Sinus Aestuum. Glej.«

Šumil je preme lunovid in listke, popisane s številkami.

»Ali si ne le motiš?«

»Tokrat se žal ne motim. Tudi prejšnje imeritve so bile točne, samo pozabil sem, da Zemlja takrat ni mogla stati v zenitu nad sredino Luninega koluta. Saj veš, da se Luna med vrtenjem okoli svoje osi nekoliko nagiba in da podlega tako zvanim libracijam; zato Zemlja ne vztraja nepremično na nebu, temveč riše majhno elipso. Jaz pa sem pozabil vračunati ta njen naklon od zenita! To pomoto utegnemo plačati z življenjem.«

»Pomiri se!« sem dejal, četudi sem tudi jaz ves irepetal. »Mogoče se vendarle rešimo.«

Takoj sva jela pregledovati račune. Nobeneg dvoma ni bilo več. Ko smo vse vračunili, se je pokazalo, da smo padli na Sinus Aestuum. Pomikali smo se ves čas pod vznožjem strmega Eratostena, pred sabo pa smo imeli neveliko, toda nenavadno ostro žrelo brez imena; ki je že tičalo pod vznožjem Apeninov. Zdaj smo se nahajali na 11° lunopisne zahodne dolžine in 15° 51' severne širine.

Označila sva si to točko na lunovidu. Po karti se vzpenja preval, ki smo ga imeli nekaj sto korakov pred seboj, 962 m nad gladino Morja nalivov.

Tomaz in Marta sta se kmalu prebudila. Nisva mogla skrivati pred njima pravega položaja. Z največjo

obzirnostjo sem jima povedal, kako je z nami, kar pa ni napravilo prevelikega vtisa nanju. Tomaz je samo namršnil obrvi in stisnil ustnice, Marta pa ni dobro razumela grozote položaja, kakor sem sklepal po njenem vedenju.

»In kaj potem?« se je oglasila.

»Zlezemo doli, kakor smo prilezli gori, ali pa se vrnemo.«

Zlezemo, kakor smo prilezli! Moj Bog! Saj smo le slučajno našli pot, ki nas je privedla sem! A vračati se? Toliko muk in izgubljenih ur ...

Naposled smo se odločili, stopili k prevalu, da pogledamo, če se ni moč od tod spustiti k ravnini Morja nalivov. Voz se je premaknil in čez nekaj minut smo stali pred prepadom!

Osupnili smo spričo razgleda, ki se je nenadoma razgrnil pred nami. Pod nami je zijalo brezno, tam spodaj, tisoč metrov niže, pa se je raztezala, kakor daleč je segalo oko, nepregledna ravnina Morja nalivov z redko po njej razsutimi vrhovi. Ker ni bilo zračne perspektive, smo celo močno oddaljene gore videli jasno in razločno pred seboj; njihova blesteča belina se je odbijala od črnega zvezdnega neba.

Na severnem obzorju je iz neizmerne planote kakor otok iz morja zijalo veličastno žrelo Timocharisa. Na Zemlji dobivajo gore iz daljave zaradi prosojnega ozračja višnjevomno-

drikavstvarbo; tu pa se nam je zdel tisti vrh v soncu kakor razbeljeno železo z debelimi črniimi pasovi senc in rdeče se blestečimi žilami temnejših skal.

Na severovzhodu so štrleli izza mnogostevilnih višin v neizmerni daljavi vrhovi širokega Arhimeda. Od vzhoda in od juga so nam zapirali razgled nebotični pasovi Apeninov in Eratosten, ki ga je spajal z Apenini preval, na katerem smo stali.

In v tem okviru je ležalo Morje nalivov. Kako okruten posmeh se nam je zdelo to ime, ki so si ga izmislili stari astronomi! Puščava, strašna, suha, hladnosiva, razorana tu in tam z groznimi razpokami, napihnjena v lahne, podolgovate grbe, ki se vlečejo od svetlega Timocharisa na obzorju do Eratostena. Nikjer niti sledu življenja! Niti truhice zelenja! Samo na Soncu, ob vznožju velikanskih oddaljenih žrel, so se tu pa tam bleščale svetle, rdeče, rumene in jeklenosinje žile, podobne pasovom iz dragih kamnov.

Molče smo zrl predse in nismo vedeli, katero pot naj uberemo. Če bi prišli na planoto Morja nalivov, bi imeli pred sabo prostor, po katerem bi se hitro lahko pomikali naprej; toda kako priti tja? Kako naj se spustimo s tisoč metrov visoke, navpične stene?

Po kratkem posvetovanju smo krenili peš proti jugu v nadi, da se nam morda posreči najti po bregu Eratostena pot. Pol ure potem nas je zadržal prepad, ki je nepričakovano zazijal pod našimi nogami. Peter, ki je šel naprej in je prvi stopil na prag, ki ga je zakrival našim očem, je prestrašeno odskočil.

Pomikačoč se proti jugu, smo bili dospeli, ne da bi kaj slutili o tem, v globoko zaseko v Eratostenu. Na desni in na levi so se kopicili raztrgani vrhovi, med katerimi je bil eden v sončnem siju bleščeče bel, drugi v sencih pa skoraj popolnoma črn. A pred nami — kdo bi mogel to popisati! — kdo bi mogel to popisati! — pred nami prepad žrelo brez dna, tiko pošastno, da, tako zarvato v nezasišanem veličastvu groze, ogromnosti in odrevenelosti, da v spominu nanj še zdaj drhtim.

Pred nami je bilo žrelo Eratostena. Mogočni gorski greben, nazobčan kakor žaga, se je sklepal v krog z večdesetkilometrskim premerom in tako tvoril obširno kotlino, menda najstrašnejšo, kar jih je kdaj videlo človeško oko. Vrhovi, ki so se dvigali nad štiri tisoč metrov nad breznom, so kar navpično, v divjih pravojih padali vanj. Zdelo se je, da se v prepad valijo v skoku otrpli, raztrgani okameneli slapovi.

(Nadajevanje sledi.)